

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

DIBOKWANE/HLAKOLA 2017

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 100

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 15.

EXTERNAL MODERATOR'S APPROVAL

04/03/2017

KAROLO YA A**ELA HLOKO:**

- Diriša rubriki ye ge o swaya ditaodišo (Lephephe la 3, KAROLO YA A).
- Meputso ya 0–50 e arotšwe ka magato a mahlano a ditlhalošo.
- Mo go diteng legato le lengwe le le lengwe la magato a ditlhalošo a mahlano le a rotšwe ka dikarolwana tše pedi, e lego legato la godimo le la fase go lebeletšwe kabo ya meputso le ditlhalošo.
- Sebopego ga se sa arolwa ka legato la godimo le la fase.

RUBRIKI YA GO SWAYA DITAODIŠO TŠA SEPEDILELEME LA GAE [MEPUTSO YE 50]

Dinyakwa		Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG LE PEAKANYO	Legato la godimo	28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
(Go araba dipotšišo) Tatelano ya dikgopolo ge go dirwa peakanyo. Temogo ya morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano.		-Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. -Dikgopolo tše bohlale tša go hlohla mabjoko tšeo di tšwelego mahlalagading. -Peakanyo le tlemagano ke tšeo di ikgethilego go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.	-Potšišo e arabilwe gabotsebotse. -Dikgopolo di kgahliša kudu ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše botsebotse go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.	-Karabo e a kgotsofatša. -Dikgopolo di tlemagane ebile di a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše kaone go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.	-Tlemagano ya dikgopolo ga se ya maleba. -Dikgopolo ga di tšwelele gabotse ebile ga di bontšhe boitlhamelo. -Tatelano le tlemagano ya dikgopolo di tšwelela gannyane.	-Molekwa o tšwele tseleng kudukudu. -Dikgopolo di hlakahlakane ebile ga di nepiše. -Dikgopolo ga di nepiše hlogo ebile di a ipoeletša. -Ga go tatelano le tlemagano ya dikgopolo.
MEPUTSO YE 30	Legato la fase	25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
		-Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo. -Dikgopolo tše bohlale tša go tšwa mahlalagading. -Bokgoni bja maemo a godimo bja go beakanya le go tlemaganya dikgopolo go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.	-Potšišo e arabilwe gabotse. -Dikgopolo di a kgahliša ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše botse go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.	-Potšišo e arabilwe ka mo go kgotsofatšago eupša ga se ya hlaka gabotse. -Tlemagano ya dikgopolo e a kgotsofatša ebile e a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo di a kgotsofatša go akaretšwa matseno, mmele le mafetšo.	-Molekwa o tšwele tseleng. -Dikgopolo di hlakahlakane. -Ga go peakanyo goba tlemagano ya dikgopolo yeo e tšwelelago.	-Ga go boelwe selo ka hlogo yeo e filwego. -O tšwele tseleng kudukudu. -Ga go nepiše ebile dintlha di hlakahlakane.

RUBRIKIYA GO SWAYA DITAODIŠO TŠA SEPEDILELEME LA GAE [MEPUTSO YE 50] (e tšwela pele)

Dinyakwa		Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
POLELO, MONGWALELO LE PALOBOHLATSE Segalo, retšistara, mongwalelo, tlotlontšu ya maleba ya morero le dikamano. Kgetho ya mantšu. Tirišo ya polelo le melawana, maswao, popopolelo le mopeleto. MEPUTSO YE 15	Legato la godimo	14–15	11–12	8–9	5–6	0–3
		-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana kudukudu le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo ke ya boitshepo, ya go nona, ya maatlakgogedi. -Polelo e na le segalo sa go ba le maatlakgogedi ebile e nonne ka mebolelwana ya go kgahliša. -Ga go na le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo le mopeleto. -Polelo e beakantšwe ka bokgwari bja maemo a godimodimo.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo ye maatla, ya segalo sa maleba. -Diphošo tša popopolelo le mopeleto ga se tše kae. -Polelo e beakantšwe gabotsebotse.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Tirišo ya maleba ya polelo e dira gore molaetša o kwagale. -Segalo ke sa maleba. -Mebolelwana e dirišitšwe go tšweletša diteng.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gannyane le morero, baamogedi le dikamano. -Tirišo ya polelo ke ya motheo. -Segalo le mošito ga se tša maleba. -Tlotlontšu ke ye nnyane kudu.	-Polelo ga e kwešišagale. -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane le morero, baamogedi le dikamano. -Tlotlontšu ke ye nnyane kudukudu moo e lego gore e dira gore ditaba di se kwešišagale.
	Legato la fase	13	10	7	4	
		-Polelo ya maemo a godimodimo ya go ba le segalo se maatla. -Ga go na le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo goba mopeleto. -Polelo e beakantšwe ka bokgwari.	-Polelo ke ya maemo a godimo ya go ba le maatlakgogedi. -Segalo ke sa maleba sa go ba le maatlakgogedi. -Diphošwana tše nnyane tša popopolelo le mopeleto. -Polelo e beakantšwe gabotse.	-Tirišo ya polelo e a kgotsofatša eupša e na le diphošo. -Segalo se a kgotsofatša eupša mebolelwana ga se ya dirišwa o kaalo.	-Polelo ga e kgotsofatše. -Ga go phapantšho ya mafoko. -Tlotlontšu ga se ye kaalo.	

RUBRIKIYA GO SWAYA DITAODIŠO TŠA SEPEDI LELEME LA GAE [MEPUTSO YE 50] (e tšwela pele)

Dinyakwa		Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
SEBOPEGO		5	4	3	2	0–1
Dinyakwa/ Dipharologantšho tša setšweletšwa. Tšwetšopele ya ditemana le tlhamo ya mafoko.		-Tšwetšopele ya sererwa ke ya maemo a godimodimo. -Tlhalošo ya dikgopolo ke ya maemo a godimodimo. -Tlhamo ya mafoko le ditemana ke ya go ikgetha, ya maemo a godimodimo.	-Tatelano ye botse ya tšwetšopele ya dintlha. -Tlemagano ye botse ya dintlha le dikgopolo. -Mafoko le ditemana di beakantšwe ka makgethe. -Dintlha le dikgopolo di beakantšwe ka makgethe.	-Dintlha tša maleba di tšweleditšwe. -Mafoko le ditemana di hlamegile gabotse. -Taodišo e a kwagala.	-Mafoko le ditemana di na le diphošo. -Taodišo e a kwagala eupša e na le mafokodi.	-Dintlha tša maleba ga di gona. -Mafoko le ditemana di fošagetše. -Taodišo ga e kwagale.
MEPUTSO YE 5						
KABO YA MEPUTSO		43–50	33–40	23–30	13–20	0–10

KAROLO YA B**ELA HLOKO:**

- Diriša rubriki ye ge o swaya ditšweletšwa tša tirišano.
- Meputso ya 0–25 e arotšwe ka magato a mahlano a ditlhalošo.
- Mo go diteng legato le lengwe le le lengwe la magato a ditlhalošo a mahlano le arotšwe ka
- dikarolwana tše pedi, e lego legato la godimo le la fase go lebeletšwe kabo ya meputso le
- ditlhalošo.
- Sebopego ga se sa arolwa ka legato la godimo le la fase.

RUBRIKI YA GO SWAYA DITŠWELETŠWA TŠE TELELE TŠA TIRIŠANO TŠA SEPEDI LELEME LA GAE [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG, PEAKANYO LE SEBOPEGO	13–15	10–12	7–9	4–6	0–3
(Go araba dipotšišo le dikgopolo) Tatelano le peakanyo ya dikgopolo. Morero, baamogedi, dinyakwa/ dipharologantšho le dikamano. MEPUTSO YE 15	-Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. -Dikgopolo ke tše bohlae tša go tšwa mahlalagading. -Tsebo ye e tseneletšego ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa thwii. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ya maemo a godimo. -Tlhalošo ya ditaba ke ya maemo a godimo ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba sa go sepelelana le setšweletšwa.	-Bokgoni bjo bobotsebotse bja go araba potšišo bjo bo laetšago tsebo ye botse ya mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa. -Molekwa ga se a tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ye botse. -Tlhalošo ya ditaba ke ye botse ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošwana di se kae.	-Bokgoni bja go kgotsofatša bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ya mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepišo eupša go na le go tšwa tseleng gannyane. -Tlemagano ya dikgopolo le dikamano e a kgotsofatša. -Tlhalošo ya ditaba e a kgotsofatša ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošo tše dintšinyana.	-Bokgoni bja motheo bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ye nnyane ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepišo ye nnyane ya setšweletšwa eupša go na le go tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ga se ye kaalo. -Tlhalošo ya ditaba ke ya motheo ebile e thekga sererwa gannyane. -Ga se a šomiša melao ya sebopego ka tshwanelo. -Go tlogetšwe dintlha tše bohlokwa.	-Karabo ga e laetše tsebo le ye nnyane ya mohuta wa setšweletšwa. -Molaetša ga o tšwelele gabotse ka ge molekwa a tšwele tseleng kudukudu. -Ga go tlemagano ya diteng le dikgopolo. -Ditaba di hlalošwa gannyane. -Sebopego sa setšweletšwa ga se sona.

POLELO, SETAELE LE PALOBOHLATSE	9–10	7–8	5–6	3–4	0–2
Segalo, retšistara, setaele, morero, baamogedi le dikamano. Tirišo ya polelo le melawana. Kgetho ya mantšu Maswao le mopeleto. MEPUTSO YE 10	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo e nepagetše ebile e hlamegile gabotse. -Ga go na le ge e ka ba phošo e tee.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo ga e na diphošo tša popopolelo ebile e hlamegile gabotse. -Tlotlontšu ke ye ntši. -Gantši ga go diphošo.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana le morero, baamogedi le dikamano. -Diphošo tša popopolelo ga se tše ntši. -Tlotlontšu ke yeo e lekanetšego. -Diphošwana tšeo di lego gona ga di fetoše molaetša.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Popopolelo ga se yeo e nepagetšego ebile e tletše ka diphošo. -Tlotlontšu ga se ye ntši. -Molaetša o a tšwelela eupša o arošitšwe.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane le morero, baamogedi le dikamano. -Sengwalo se tletše ka diphošo ebile se hlakahlakane. -Tlotlontšu yeo e lego gona ga e sepelelane le morero le gannyane. -Molaetša ga o tšwelele le gannyane.
KABO YA MEPUTSO	22–25	17–20	12–15	7–10	0–5

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1****Ditaodišo tšeo di botšišitšwego.****1.1 Taodišokanegelo****Tlhalošo**

Yona e laodiša kanegelo goba tiragalo ye e fetilego. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišo ya go anegwa:

- Kanegelo e swanetše go kgodiša.
- Balekwa ba anege tiragalo yeo e dirilego gore mongwadi a tlabege a be a šale a maketše.
- Gantši taodišo ye e ngwalwa ka lebaka le le fetilego.
- Ditemana tša matseno di swanetše go tanya šedi ya mmadi.
- Kanegelo ge e le ye botse e swanetše go ba le ntlha ye e e laetšago.
- Thumo ya moswananoši ya go kgahliša e swanetše go kgotsofatša.
- Kgahlego ya mmadi e swanetše go lotwa go fihla mafelelong.
- Taodišo ya go anega gantši e na le mokgwa wa go hlaloša.

[50]**1.2 Taodišotlhalošo**

le

1.7.2 Tlhalošo

Ka taodišotlhalošo, mongwadi o hlaloša selo se sengwe gore mmadi a kgone go itemogela sona ka leihlo la moya. Motho goba selo se sengwe di ka hlalošwa.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišo ye:

- Mongwadi o swanetše go hlagiša seswantšho ka mantšu.
- Balekwa ba hlaloše dintlha tše di hlolago gore go be le boiketlo nageng ya Afrika-Borwa.
- Kgetha mantšu le dikgopolo ka tlhokomelo gore go fihlelelwe seo se nyakegago.
- Madiri a maleba mabapi le go bona, go kwa, go kgwatha, modumo le tatso di ka šomišwa go dira gore tlhalošo e kwešišege.
- Dikapolelo di dirišwe ka tsela ya maleba.
- Go swanetše go ba le boitemogelo bja hlogo yeo go ngwalwago ka yona.

[50]

1.3 Taodišokgadimo/Taodišokeletšo/Taodišokgopodišišo

le

1.7.1 Tlhalošo

Ka taodišokgadimo/-keletšo mongwadi o eleletša tiragalo yeo a kilego a e bona/a e kwa/a e badilego nakong yeo e fetilego gomme a tšweletša maikutlo a gagwe go ya ka fao a gopolago ka gona.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišo ye:

- Maikutlo le khuduego di kgatha tema ye bohlokwa taodišong ye.
- Balekwa ba lebelele morago gomme ba gopole ka dilo tšeo di ba tlišeditšego katlego.
- Karolo ye kgolo ya taodišo e ka ba tlhalošo.
- Ditlhalošo di swanetše go kwagala di be di ikemišetše go tsošološa maikutlo a mongwadi go mmadi.
- Dikgopolo tšeo di hlagišwago di swanetše go tšweletša bonnete bja mongwadi le boyena bja gagwe.

[50]**1.4 Taodišongangišano**

le

1.5 Tlhalošo

Ka taodišongangišano mongwadi o na le kgopolo ye e itšego goba ntlhakemo gomme o fa dintlha tša go fahlela goba go thekga maemo a gagwe. Kgopolo ya mongwadi e swanetše go kwešišega taodišong ka moka. Ka taodišo ye mongwadi o leka go jabetša goba go fekeetša mmadi gore a kwane le kgopolo ya gagwe.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišongangišano:

- Thoma ka go laetša kgopolo ya gago ka tsela ya maatlakgogedi mabapi le hlogo.
  - Balekwa ba ngange go lebeletšwe mahlakore a mabedi a go dumela goba go ganetša go thekga dikgopolo tša bona.
- 1.4 Phapano ya maikarabelo magareng ga ngwana wa go godišwa ke batswadi ba babedi le wa go godišwa ke motswadi o tee.
- 1.5 Phapano yeo e tlišwago ke bohloki go fihlelela katlego bophelong.
- Efa dintlha tša go fahlela kgopolo ya gago le go thekga seo.
  - Mongwadi o tla tsepelela dintlha tša go ganetša pego.
  - Bjalo ka mongwadi wa taodišo, tšweletša dikgopolo tše maatla ka ge taodišo ye e ama maikutlo a gago.
  - Ditlabelo tša makgethe le tsebo ya go kgodiša di swanetše go šomišwa.
  - Polelo e swanetše go ba ye maatla gore e hlohle maikutlo a mmadi.
  - Hlokomela gore polelo e se be ya go se loke/mpe (mahlapa).
  - Thumo le yona e swanetše go ba ye maatla, ya go kwala le go kgodiša.

[50]

1.6 Taodišokahlaahlo**Tihalošo**

Taodišo ye ga e na maikutlo a mongwadi. Yona e leka go tšweletša mahlakore a mabedi a poledišano ka go lekana. Mongwadi o hlokomela dintlha tša go fapana tša hlogo ye gomme o hlagiša dikgopolo tša go fapana ntle le go tšea lehlakore. Mongwadi a ka ba le thumo ye e itšego mafelelong a taodišo, eupša dintlha tša go thekga goba go ganetša di swanetše go lekalekana le go kwagala.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa taodišong ye:

- Mongwadi o swanetše go kwešiša le go lebeledišiša mahlakore a mabedi a taodišo ntle le go tšea lehlakore.
- Balekwa ba ahlaahle mabaka a go tiišetša dikgopolo tša bona mabapi le taba ya go re bašemane ba se hlakanele madulo le basetsana.
- Taodišo e swanetše go kwagala le go ikema ka dintlha. Seo se ra gore e se huetšwe ke maikutlo a mongwadi.
- Dikahlaahlo e be tša moya wo o fodilego, tša go naganwa gabotse le go thekgwa ka tshwanelo.
- Segalo e be sa go hloka khuduego eupša e be seo se kgodišago sa go hloka lenyatšo.
- Mongwadi a ka fa maikutlo a gagwe mafelelong a taodišo eupša seo e se be thumo ya taodišo.

[50]**PALOMOKA YA KAROLO YA A:****50**

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO**POTŠIŠO YA 2****2.1 LENGWALO LA SEGWERA**

Go tšweletšwe dintlha tše di latelago:

- Sebopego le botelele e be tša maleba.
  - Atrese e tee fela ya mongwadi/moromedi.
  - Letšatšikgwedi le ngwalwe ka fase ga atrese.
  - Madume/Matseno a makopana a maleba.
  - Diteng e be tša maleba tša go kgothatša le go laetša kwelobohloko.
  - Retšistara le polelo ya go hlompha le go laetša boitsholo.
  - Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
  - Mafelelo/Thumo e be boitsebišo bja mongwadi ka mokgwa wa setlwaedi.
- Mohlala: Ke nna/Wa lena/Motlogolo wa lena.

[25]**2.2 LENGWALO LA SEMMUŠO**

Go tšweletšwe dintlha tše di latelago:

- Sebopego le botelele e be tša maleba.
- Atrese ya mongwadi/moromedi.
- Atrese ya moamogedi/moromelwa.
- Madume/Matseno le hlogo ya taba.
- Diteng e be tša maleba tša go kgopela dipeketsana.
- Retšistara le polelo e be tša semmušo.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Mafelelo/Thumo le leina.

Mohlala: Wa lena/Ka boikokobetšo.

Mna/Mdi Maleka.

[25]**2.3 TŠA BOPHELO BJA MOHU**

Go tšweletšwe tše di latelago:

- Leina le sefane sa mohu.
- Batswadi ba mohu.
- Lefelo leo mohu a belegetšwego go lona.
- Letšatši la matswalo a mohu.
- Dithuto tše mohu a di fihleletšego (ge di le gona).
- Tša mošomo.
- Ditiro tše botse le tša go kgahliša tše mohu a gopolwago ka tšona.
- Letšatši leo a hlokošetšego ka lona.
- Seo se hlotšego lehu la gagwe (ge go nyakega).
- Maina a meloko ya kgauswi yeo mohu a e tlogetšego.
- Lefoko la taelo. Mohlala: Mohu a ka laelwa ka sereto.
- Retšistara le polelo e be tša semmušo.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

[25]

2.4 TAODIŠWANA(ATHEKELE) YA KURANTA

Go tšweletšwe tše di latelago:

- Hlogo ya go goga šedi.
- Setaele se tšweletše mong, se boledišane le mmadi thwi.
- Setaele e be se se hlalošago le go goga boikgopolelo bja babadi.
- Taodišwana (Athekele) e tsoše kgahlego le go hlohleletša mmadi go bala.
- Retšistara le polelo e be tša semmušo.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Sebopego, Mohlala:
Leina la kuranta, letšatši, letšatšikgwedi.(Seipone, Laboraro, Hlakola 20, 2017).
- Hlogo (Meaparo ya sebjalebja) Leina la mmegi: Lehlokwalatsela Ntshebele
- Diteng di tšweletše tše di latelago:
  - a) Ditemana di tšweletšwe ka diripa tše tharo:
  - b) Matseno a tšweletše bothata.
  - c) Mmele o tšweletše kgodišo ya bothata.
  - d) Thumo e akaretše bothata gomme e tliše tharollo le ditšhišinyo.
  - e) Segalo e be se se fodilego.
  - f) Retšistara e be ya maleba.
  - g) Ditaba e be tša nnete.

[25]**2.5 POLEDIŠANO**

Go tšweletšwe tše di latelago:

- a) Maina a batho bao ba boledišanago a tšweletšwe ka letsogong la ngele, a latelwe ke leswao la dikgorwana.
- b) Tirišo ya mantšu a ka mašakaneng e dumeletšwe.
- c) Poledišano e kgone go bapalega.
- d) Diteng di be mabapi le go boledišana ka tšhelete ya go timela.
- e) Mmadi a kgone go hwetša sererwa ge a dutše a e bala.
- f) Bakgathatema ba se tšwe kgopolong ya sererwa.
- g) Ba laetše tsebo ye e tseneletšego ya polelo, goswana le: polelo ya go hlalefetša, dikamano tša maatla, mekgwa ya lephelo, phedišano le setšo mabapi le ditokelo tša botho.
- h) Ba ka šomiša mabokgoni a go rerišana gore go fihlelelwe tumelelano.
- i) Go be le matseno le mafelelo/thumo a go goga šedi ya mmadi.

[25]

2.6 PEGO

Pego e swanetše go laetša tše di latelago:

- a) Boithekgo/Bokamorago bja pego.
- b) Diteng tše lebanego thwi le tabakgolo/sererwa.
- c) Diteng di akaretše dikgopolokgolo le dikgopolotlaleletšo, malebana le tiragalo ya go thuša bahloki.
- d) Go kgopolokgolo/Sererwa go tšweletšwe matseno, mmele le thumo.
- e) Go laetšwe kgodišo ya tatelano ya dikgopolo.
- f) Dintlhakgolo di ngwalwe ka tsela ya dintlha.
- g) Go ngwalwe ka lebaka le le fetilego.
- h) Go be tšhomišopolelo ya maleba.
- i) Go be retšistara le segalo tša semmušo.
- j) Go laetšwe ditšhišinyo.
- k) Go laetšwe bohlatse bjo bo kgodišago bja dinyakišišo go akaretšwa dipoledišano/polelotherišano tše di swerwego/dirilwego.
- Go sebopego go laetšwe:
  - a) Hlogo ya taba
  - b) Dihlogwana di ngwalwe ka ditlhaka tše kgolo.
  - c) Moamogedi/Mongwadi le atrese (ge go hlokagala) (E ya go/E tšwa go)
  - d) Tšatšikgwedi/Ditumedišo (Ge go hlokega)
  - e) Tšweletšo/Mafuri.
  - f) Tšeo di hweditšwego.
  - g) Tharollo le ditšhišinyo.
  - h) Leina le boitsebišo tša mmegi le tshaeno.

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 50
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100

MEKGWA YA GO SWAYA**KAROLO YA A**

(Dintlha tša mmepe wa monagano di nyalelane le diteng tšeo di lego mabapi le sererwa)

1.1 TAODIŠO

Diteng (dintlha tše di lebanego le hlogo) = meputso ye 25

- Peakanyo/Thulaganyo: mafoko le ditemana (dikgopolo tša maleba) = meputso ye 5
- Tirišo ya polelo = meputso ye 10
- Mongwalelo = meputso ye 3
- Padišišobohlatse = meputso ye 2
- Sebopego: matseno, mmele, thumo, mafoko le ditemana = meputso ye 5

Kabo ya meputso ya diteng le polelo.

25–10
22–24 = 9
19–21 = 8
16–18 = 7
13–15 = 6
10–12 = 5
7–9 = 4
4–6 = 3
1–3 = 2

KAROLO YA B DITŠWELETŠWA TŠE TELELE TŠA TIRIŠANO

(Dintlha tša mmepe wa monagano di nyalelane le diteng tšeo di lego mabapi le sererwa)

2.1 le 2.2 LENGWALO (SEGWERA LE SEMMUŠO)

DITENG, PEAKANYO LE SEBOPEGO (15)

Diteng = meputso ye 8 (Dintlha)

- Peakanyo (tlemagano ya mafoko le ditemana) = meputso ye 2
- Mmepe wa monagano = moputso o 1
- Sebopego - atrese = 1 le tšatšikgwedi = 1 (lengwalong la semmušo = 1 + 1)
- Matseno = moputso o 1
- Thumo = moputso o 1

Polelo, setaele/mongwalelo le padišišobohlatse = meputso ye 10

- Tirišo ya polelo = meputso ye 7
- Maikutlo/Khuduego/Moya/Atmosfere/Segalo = meputso ye 2
- Padišišobohlatse = moputso o 1

(Ge molekwa a hweditše meputso ya godimo ka diteng a abelwe meputso ya godimo go tirišo ya polelo)

2.3 TŠA BOPHELO BJA MOHU

DITENG, PEAKANYO LE SEBOPEGO (15)

Mokgwa wa go swaya

- Diteng = meputso ye 8 (Dintlha)
- Peakanyo (tlemagano ya mafoko le ditemana) = meputso ye 2 (P)
- Mmepe wa monagano = Meputso ye 2 (M)
- Sebopego (matseno, mmele, thumo) = meputso ye 3 (S)

Polelo, setaele/mongwalelo le padišišo/palobohlatse = meputso ye 10

- Tirišo ya polelo = meputso ye 7 (TP)
- Maikutlo/Khuduego/Moya/Atmosfere/Segalo = meputso ye 2 (K)
- Padišišo/Palobohlatse = moputso o 1 (PB)

(Ge molekwa a hweditše meputso ya godimo ka diteng a abelwe meputso ya godimo go tirišo ya polelo)

2.4 TAODIŠWANA (ATHEKELE) YA KURANTA

DITENG, PEAKANYO LE SEBOPEGO (15)

Diteng (dintlha, retšistara le segalo) = meputso ye 8 (Dintlha)

- Peakanyo (tlemagano ya mafoko le ditemana) = meputso ye 2
- Mmepe wa monagano = meputso ye 2
- Sebopego (matseno, mmele, thumo) = meputso ye 3

Polelo, setaele/mongwalelo le padišišo/palobohlatse = meputso ye 10

- Tirišo ya polelo = meputso ye 7
- Maikutlo/Khuduego/Moya/Atmosfere/Segalo = meputso ye 2
- Padišišo/Palobohlatse = moputso o 1

(Ge molekwa a hweditše meputso ya godimo ka diteng a abelwe meputso ya godimo go tirišo ya polelo)

2.5 POLEDIŠANO**DITENG, PEAKANYO LE PALOBOHLATSE (15)**

- Diteng = meputso ye 8 (Dintlha)
- Peakanyo (tlemagano ya mafoko le ditemana) = meputso ye 2
- Mmepe wa monagano = moputso o 1
- Sebopego = meputso ye 4 (S)
- Baanegwa = moputso o 1
- Dikgorwana = moputso o 1
- Ditaetšosefala = moputso o 1
- Polelo ye kopana = moputso o 1

Polelo, setaele/mongwalelo le padišišo/palobohlatse = meputso ye 10

- Tirišo ya polelo = meputso ye 7 (TP)
- Maikutlo/Khuduego/Moya/Atmosfere/Segalo = meputso ye 2 (K)
- Padišišo/Palobohlatse = moputso o 1 (PB)

2.6 PEGO**DITENG, PEAKANYO LE PALOBOHLATSE (15)**

Mokgwa wa go swaya

- Diteng (dintlha, kakaretšo, retšistara le segalo) = meputso ye 8 ((Dintlha)
- Peakanyo (tlemagano ya mafoko le ditemana) = meputso ye 2 (P)
- Mmepe wa monagano = meputso ye 2 (M)
- Sebopego (matseno, mmele, mafetšo) = meputso ye 3 (S)

Polelo, setaele/mongwalelo le padišišo/palobohlatse = meputso ye 10

- Tirišo ya polelo = meputso ye 7 (TP)
- Maikutlo/Khuduego/Moya/Atmosfere/Segalo = meputso ye 2 (K)
- Padišišo/Palobohlatse = moputso o 1 (PB)

(Ge molekwa a hweditše meputso ya godimo ka diteng a abelwe meputso ya godimo go tiriso ya polelo)

Kabo ya meputso ya diteng le polelo.

8 = 7
7 = 6
6 = 5
5 = 4
4 = 3
3 = 2
2 = 1
1 = 1